
Жукова А. Р.

Педагогічний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка
(м. Львів, Україна)

ЛІДЕРСТВО У СТУДЕНТСЬКОМУ КОЛЕКТИВІ

Для дослідження феномену лідерства у студентському колективі та для досягнення поставленої мети використовувалися теоретичні методи дослідження, зокрема аналіз і синтез, узагальнення, пояснення. У результаті проаналізовано проблеми формування лідерських якостей студентів закладів вищої освіти, розглянуто історію розвитку проблеми лідерства, багатогранність поняття. Представлені трактування феномена лідерства, існуючі у вітчизняній і зарубіжній літературі. Аналізується феномен рольової диференціації лідерства в групі, висвітлюється роль бібліотек у формуванні лідерської компетентності студентів. Для ефективного формування у студентів лідерських якостей потрібно вивчати їх психологічні особливості й зазначається, що бібліотеки відіграють значущу роль у процесі формування лідерських якостей у студентів.

Ключові слова: лідер; лідерство; лідерські якості; студентське середовище; рольова диференціація

Zhukova A. P.

LEADERSHIP IN THE STUDENT COLLECTIVE LEADERSHIP IN THE STUDENT'S GROUPS

Faculty of Pedagogy, Ivan Franko National University of Lviv (Lviv, Ukraine)

To study the phenomenon of leadership in the student collective and to achieve this goal, theoretical research methods were used, in particular, analysis and synthesis, generalization, and explanation. As a result, the problems of the leadership qualities formation in students of higher educational institutions are analyzed, the history of the leadership problem development and the versatility of the concept is considered. The article presents the interpretation of the phenomenon of leadership, existing in domestic and foreign literature. The phenomenon of role differentiation of leadership in a group is analyzed, the role of libraries in the formation of students' leadership competence is highlighted. For the effective formation of leadership qualities in students, it is necessary to study their psychological characteristics and it is noted that libraries play a significant role in the process of formation of leadership qualities in students.

Keywords: leader; leadership; leadership skills; student environment; role differentiation

У сучасних умовах розбудови й оновлення всіх сфер суспільного життя в Україні перед викладачами ЗВО постає проблема оптимальної організації навчального процесу, де чільне місце зокрема посідає і бібліотека, спрямованого на підготовку фахівців, мотиваційно орієнтованих на безперервний процес активної пізнавальної діяльності. Випускник закладу вищої освіти мусить мати не лише професійні знання, уміння й навички, а й певні лідерські якості, що дозволить йому успішно реалізувати свій творчий потенціал у практичній діяльності, адже суспільство потребує лідерів, які здатні об'єднати

навколо себе людей для досягнення поставленої мети і створити сприятливі умови для подальшого розвитку. Саме для реалізації вищеописаної концепції спрямовані усі підрозділи закладів освіти. Так, зокрема втілення освітньої функції завжди була невід'ємною складовою частиною діяльності бібліотек. З іншого боку, функціонування освітніх закладів, реалізація освітніх програм неможливі без опору на бібліотеки та їхні інформаційні ресурси.

Деякі аспекти проблеми лідера і лідерства досліджували ще в позаминулому столітті. Проблеми розвитку студентських громадських об'єднань в Україні XIX ст. розглядали М. Драгоманов, Ю. Яновський, Р. Кирчів, Н. Маркевич, Д. Антонович, К. Волинський, В. Леонтович, М. Попович, В. Шевчук, О. Пріцак, В. Смолій, П. Сохань, А. Фінько та ін. Н. Левицька у своїй праці "Студентство України в кінці XIX – на початку XX ст." дослідила особливості розвитку студентського руху, розглянула його роль і місце в громадсько-політичному житті українського суспільства зазначеного періоду.

Вивчення феномена лідерства знайшло відображення в роботах Г.М. Андрєєвої, Р.Л. Кричевського, Л.І. Уманського, О.В. Евтіхова, С.Р. Кові, Е. Берна, П.У. Бендера, Е. Хеллмана, М. Дж. Максвелла, Ф.О. Хессельбайн, Д. Гоулман, А. Менегетті та інших вчених.

Феномен бібліотеки ВНЗ, її організаційна структура, роль у становленні сучасного молодого студентського лідера, реформуванні системи вищої освіти вже стали предметом наукової уваги багатьох дослідників. Ця проблематика розглянута в роботах І.П. Бургер, Т.В. Комаровської, Г.Ю. Кудряшової, В.М. Маркової, С.П. Галактіонової, Е.А. Лівадінової, В.Г. Дригайла.

Лідер - це особистість, за якою всі інші члени групи визнають право брати на себе найвідповідальніші рішення, визначати напрям і характер діяльності всієї групи [4, с.67]. Ефективна діяльність групи залежить від стосунків між офіційним і неофіційним лідером або лідерами. Знаючи про реальні міжособистісні взаємини в групі, викладач має змогу спрямувати їх у потрібному векторі. Лідер покликаний допомагати в навчально-виховному процесі.

Лідерство – це процес внутрішньої соціальної організації й управління спілкуванням, діяльністю членів малої групи, здійснюється в спонтанно сформованих малих групах. У кожній мікрогрупі зазвичай є лідер. Залежно від спрямування конкретної діяльності мікрогрупи може бути кілька лідерів (ініціатор вечірок, організатор побуту, фітнес-провідник, кіноман тощо).

Варто відзначити, що більшість дослідників вважає, що головними психологічними ознаками лідера в студентському колективі є:

- зацікавленість у досягненні групової мети;
- впевненість у власних силах;
- енергійність;
- соціальна активність;
- ініціативність;
- емоційна стійкість;
- розумові здібності;
- організаторські здібності;
- доброзичливість;
- емоційна привабливість;
- емпатія [7, с. 60].

Лідер у студентській групі повинен вміти приймати рішення та уникати невігідних ситуацій або, навпаки, створювати вигідну сукупність обставин. Він здійснює найбільший психологічний вплив на групу загалом і окремих її членів, коли виступає в ролі координатора, організатора групових справ. Для регулювання стосунків у групі загалом лідер повинен бути об'єктивним, дружнім, не підтримувати конкуренцію між окремими студентами чи неформальними групами, які можуть утворюватись у групі, враховувати особливості кожного студента, бути справедливим [7, с. 61].

Дослідник Р. М. Стогділл висловлює думку про те, що кожен лідер повинен володіти певним переліком важливих якостей, зокрема він виокремлює наступні групи якостей:

- особистісні якості – пристосовуваність, впевненість у собі, авторитетність, прагнення до успіху;
- фізичні якості – активний, енергійний, здоровий, сильний;
- здібності – контактність, легкість у спілкуванні, тактовність, дипломатичність;
- інтелектуальні якості – розум, уміння прийняти потрібні рішення, інтуїція, творче начало [1].

Дослідники П. Секорд і К. Бекман висловили ідею про те, що зміна рольової диференціації лідерства знаходиться в прямій залежності від успішності групи за

рішенням завдання. Якщо члени групи не відчують задоволення від процесу роботи над завданням, то висока ймовірність наявності в групі рольової диференціації лідерства.

Сучасна місія вузівської бібліотеки у формуванні лідерської компетенції передбачає перехід від видачі книг у тимчасове користування до організації доступу до необхідних інформаційних ресурсів і як наслідок розвиток необхідних аналітичних лідерських здібностей.

Висновки. Для того щоб сформувати лідерські якості у студентів, викладачеві необхідно знати соціально психологічні особливості лідерства.

Інструментальний лідер організує групу на рішення поставленої перед нею навчально-професійного завдання, емоційний лідер студентського колективу буде піклуватися про створення сприятливого психологічного клімату в групі, про посилення внутрішньогрупової інтеграції. Знання про ідентифікаційні і еталонні якості в лідерстві дають можливість викладачеві найбільш повно представити внутрішні умови процесу міжособистісного впливу в студентській групі і, отже, надавати більш ефективний виховний вплив на студентів.

Категоріями інформаційної культури майбутнього лідера можна вважати вміння формулювати свою потребу в інформації, ефективно здійснювати пошук необхідних джерел в усій сукупності інформаційних ресурсів, переробляти й створювати якісно нову інформацію, відбирати та оцінювати її, а також здатність до інформаційного спілкування і комп'ютерну грамотність, і саме тут роль бібліотеки є головною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Hellman, Y. (2014). *Learning for leadership: A facilitative approach for training leaders*. Alexandria, VA: ASTD Press.
2. Han, S. J., Lee, Y., Beyerlein, M., & Kolb, J. (2018). Shared leadership in teams: The role of coordination, goal commitment, and knowledge sharing on perceived team performance. *Team Performance Management: An International Journal*.
3. Skalicky, J., Warr Pedersen, K., van der Meer, J., Fuglsang, S., Dawson, P., & Stewart, S. (2020). A framework for developing and supporting student leadership in higher education. *Studies in Higher Education*, 45(1), 100-116.
4. Краснощок І. П. (2021). Формування лідерських якостей студентів як завдання виховної діяльності куратора студентської групи. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (194), 144-150.

-
5. Мороз В.П. (2020). Сучасний погляд на проблему лідерства. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка, (2), 200-207.
 6. Савицька Т.В., Іотова І.Н., Маджар Н.М. (2020) Особливості формування особистості лідера в студентському колективі. Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика. (1), 177-180.
 7. Скірка І. (2017). Психологічні особливості лідера у студентській групі. Психологічні виміри культури, економіки, управління: Науковий журнал. (10), 60-62.